

حریت فکر

محل اداره سي: باب عالي جاده سنده
بيک عثمانلي مطبعه و کتبخانه سي
آپونه شرايطي :
ممالک عثمانيه ايچون سنه لکي ۴ آني آلمني ۵ غروشدور
ممالک اجنبيه ۵ ۱۲ ۵ ۷ فراقدر

فائق عالي بك افندي نك الك صوك رسمي

حضور حاکمہ برمدافع حقوق نسوان [۴]

مدافعی در عہدہ ابتدیکم دعوائک ماہیت اساسیہ سی بر ہیئت رسمیہ حقنہ کوپا واقع اولان ذمہ متدارد ر . مطبوعات قانونسک یکرمی بشجی مادہ سندنہ « بر ذات یا خود بر ہیئتک مادہ مخصوصہ بیانیہ اخلال ناموسی یا کسر اعتباری موجب عز و یاقہ ذم » اطلاق اولندیغی کوریورز . شو تعریفہ کورہ مطلقا ذم اولہ بیلیمک ایچون اسناد اولئان فعلک عز و یاقہ قیلندن الملسی و بو عز و یاقہ ہمہ حال اوزات و یا خود ہیئتک اخلال ناموسی و یا کسر اعتباری موجب الملسی شرطدر .

موکلم « ذون ترک » غرضی مدیری سامی بک هو ہرغ ، بر مسئلہ مهمہ نساہتی غرضنہ موضوع بحث ایتش و عملکتک بتون اکابر محررین و متفکری طرقدن بیان اولئان افکار صاحبہ ترجمان اولہرق « قادیئلک » تکاملی و ترقیسی ایچون اجالہ فلم ایدر کن اُک زیادہ نظر اہمیت واستغرابہ چارپان موجب الم بریارہیہ - اولہ بر یارہ کہ مرستہ بلکہ یوزلر جہ ہمشیرہ لمزک بفرج - ترک جامعہ حیات ایتملر بہادی بر مساحہ اجتہادیہ مزہ - تصادف ایدہرک اونی دشمنک ، اونی حل ایتمک ؛ بو حیاتی مسئلہیہ تعلق ایدن بتون موانع و مشکلاتہ قارشو فریاد و اینتی افکار عمومیہ بہ عرض ایلک ، عند اولی الابصار دہ صیغہ استمدادی اسماعہ چالیشمشدر . موکلم مقالہ سندنہ نہ دیور ؟ قادین ایچون ینہ قادین حکیم لازمدر . مخدرات اسلامیہ نک خصوصیت احوالی اردکک طیبیلرینہ مراجعتہ چوق کرہ مانع تشکیل ایدیور . ارککلرک حسدی ، خودکاملتی - موکلم مقالہ سندنہ مصرح اولان تفصیلاتدن اکلاشیلدی اوزرہ - زواللی قادینک حیانتہ چارہ ساز اولہ جق برارکک طیبیدن قادینی اسر کہ بور و اک صوکرہ [۴] بک اوغلی بدایت محکمہ سندنہ جریان ایدن بردعوادہ احمد ساقی بک افندیکن خلاصہ مدافعاتیدر .

تداوینک ققدانی حسیلہ او حیاتہ - بیلہرک خاتمہ چکیور ! حکام کرام ! دوشونکنز ؛ مسئلہ ، مسئلہ حیاتیہ نساوند . موکلم فریادی ، افراد ملتک رفاه و سعادت کی مکفل اولان قانون اساسیمزک احکام صریحہ سیلہ بتون عثمانیلرہ بخش ایدلش اولان حریت بیسان ، حریت افکار حق اساسیہ سندنہ . سامی بک نہ دیور ؟ قادین حکیملرینہ ترکیادہ اجرای صنعت ایچون مساعده ایدیور ! بوحال ، عنصر اسلامک و باخصوص مروجہلہ تکامل اجتماعی نقطہ نظریدن بک کیروودہ قلش اولان اسلام قادینک محو و تباہ اولسنہ بادی اولور . حالبوکہ بوکا دین اسلام ، احکام شرعیہ مز قطعاً مانع دکل ! روسیہ مسلمان خانملرندن بک چوق طیبیہ یتشمش ، حتی بورادہ اجرای صنعت ایتمک ارزو کیش اولش نیچہ خانملر وار . حالبوکہ مقرر خلافت و پاتخت سلطنت اولان استانبولزردہ بو خانملرک اجرای صنعت ایتلرینی منع ایدیچی بر فوت وار . اودہ طشرہ دن کاوب طیب امتحانی ویرہرک اولانلری امتحان ایدہرک « طب قومیسونی » ! اوقومسیون ، - اعضائاری ہر کیملردن مرکب اولور اسہ اولسون - طیب اولمق حق قانونیسی و نائقی رسمیت علمیہ ایلہ استحصال ایدن اجنبی قادینلرک - مسلم اولسون ، غیر مسلم اولسون - بو صلاحیت و حق مکشی نی انکار ایدیور و ممالک عثمانیہ دہ اجرای طبابت ایتلرینہ مساعده ایتور ! اوقومسیون عجب اہانکی قانونی اساسہ تیماً بومساعده نی دریغ ایدیور ؟ بوراسی مجهول ! زیرا قانون موضوع بوبایدہ ساکتندر ! قانون قادینلرہ اجرای طبابت ایتدیرمیکز ! دیمور . فقط قبول امتحانہ مأمور اولان قومیسون قادینلرہ طبابت اجرا ایتدیرمیور ! ایشستہ موکلم فریادی خلاصہ بودر . موکلم مقالہ سندنہ برچوق محاجات یور و تدکدن صوکرہ قادینلر ایلہ ارککلر آرسندنہ بر رقابت آجیلک احتیالہ اعمال فکر ایدہرک - اوروپادہ اولدیغی کبی - ارککلرک « رقابت ایستہمز » دستور خودکامیسونہ قومیسونک ندہ کردندادہ افراد اولدیغنہ

ذائب اولیور و بویلہ برخسپس غایہ ایچون ہوا فدیہ لک
یعنی - بتون ارکاک اجنیلرک شو وضعت خود پسندانہ سنہ
قارشو اعلان عصیان ایڈیور ! عجا بو عصیان ، بو
فریادی ، نیچہ بیک بنات مسلمہ نک عدم تداوی بوژندن
رخلت ایتلرینہ بایغ بر مرثیہ تشکیل ایتیمز ؟ حکام
کرام ! دوشونکیز ! بز ، ارککلر ، قادیانلی ہیچ
نظر اعتبارہ آلمدق . قادیلرمزی ذوقزہ ، ہوسات
نفسانیہ مزہ کور برآت اولمقدن بشقہ برشی تلقی ایتدک .
اوزوالیلیری ، حیات اجتماعیہ مزہ مشفق بریار و شریک
اولمقہ صالح اولان اوغلوقلری جاہل ، ہر شیدن محروم
ویالکیز کند مزہ اسیر اولهرق براققد ! نہ حق و صلاحیتلہ ؟
احکام قرآنیہ ، اساسات دینیہ مزہ بز ارککلرک شو
سوء استعمانی محق کوسترہ جک ہیچ برقید . ہیچ بر
امر و ہیچ بر قوہ تحدیدہ موجود دکدر . عصر سعادت
پیغمبرہ نسوانک اشغال ایتدکاری موقع بلند اجتماعی
شمعی قادیلرمزک حال سفلیت اتمالیلہ مقایسہ بیورور .
سہ کز ! ای حکام حصہ کرہ بکلی تلہفدن بشقہ برشی
اصابت ایتیز . ایش تہ موکلم - اوروپا علما و حکما سی
بک جوق زماندن بری اشغال ایدن بو مسئلہ مهمہ
نسانیہ اورتہ قویہ رق حسب حال قیلندن افکار عمومیہ
عثمانیہ تیور ایڈیور . غریبدرکہ مواد تہمت اولهرق
موکگہ اسناد اولناز شو قفل - کہ قانوناً دم دکل بر فریاددر -
بتون ارکاک محررین عثمانیہ نک بلکہ اعلان مشروطیتدن
بری بوکونہ قدر بر دقیقہ نظر حیتلرندن دور قالماش
و بتون مطبوعات عثمانیہ ترقی نسوان حقندہ نیچہ افکار
و مطالعات صائبہ ایلہ محیط عثمانی ، روح ملی حتی
حکومت سنیہ تیورہ سی ایلکدہ بولنشد . مثالی
ایسترسکیز ؟ ایشتہ : قادیلرہ مخصوص اولهرق حکومتک
مساعدا سیلہ دار الفنونہ کشاد ایدیلن درسلا ! کوریلورکہ
افراد تبیہ عثمانیہ نک رفاه و سعادت تی تأمین و انتظام و آہنک
حیاتی توفیق ایتک و وظیفہ متجتمہ سیلہ مکلف اولان
حکومتنر دخی قادیلرک تعالیسی لزومہ تمامیلہ قانع

اولمش و سوبہ عرفان نسوانک ایلک آدمی بو وسیلہ ایلہ
صاغلام بر صورتہ آندیرمقہ بذل غیر ایتشد . بندہ کرکہ ،
حقوق عباد و منافع عمومیہ ملی حیانتک دم واپسینہ
قدر محافظہ و مدافعتی حضور حقندہ قسم ایدن وکلا
دعاوی زمرہ سنہ داخلہ ؛ حکومت سنیہ مزک شونتیر
حکیمانیہ تقدیس و بتدریساتہ بذل ہمت ایلین ارکاک
امتدن محمود اسعد ، صالح ذکی ، احمد جواد کی ذوات
محترمہ بتون ارکان مطبوعات ایلہ برابر کمال احترام ایلہ
حیث عثمانیہ مانعہ تقدیم متنداری ایلرم . عاجز لری دخی
مقری کویتدہ سوبہ عرفان نسوانک تعالیسی ایچون
چالیشیور و قونفرانسلا و بریورم . قادیلرمزک نہ کی
ممالیانہ مستعد اولدقلرینی بالذات مشاہدہ ایتدیکم چہتلہ
محیط عثمانیہ قادیلرمزک احوال اجتماعیہ سی کمال اہمیتلہ
نظر دقتہ النسی زماننک حلول ایتدیککی بتون قوت
قابلہ تصدیق ایدیز . رم . اوت ! عثمانی عالی انجق و انجق
قادیلرک تعالی و ترقی سیلہ تأمین حیات و ادامہ وجود
ایدہ یلہ جکدر . دور استیلامزی شمدی نظر اعتبارہ آلمقہ
نہ زمین و نہ زمان مساعدد . یکرمنجی عصر مدیتدہ
حیات زوجیتی ، والدہک و وظائف ، تربیہ مدنیہ سی
اکلامیان مسلمان و عثمانی قادیلر ہیچ بر وقت عثمانی انا
یوردنی محافظہ و مدافعتی اہل اولاد یتشدیرمز !
بو حقیقت اجتماعیہ بندہ کز کی ایمان ایدلرندن اولدیمکیزی
یلدیکم ایچون بشقہ تفصیلہ کبریشمہ رک دعوانک جہات
قانونیہ سی عرضہ اجتنار ایلرم ای حکام کرام !

امور صحیہ دائرہ بہمنک تقریری و داخلہ نظارت
جلیلہ نک تذکرہ سی اوزرینہ مدعی عمومیک مقام یایی
موکگہ علینہ بر ذم دعوا سی اقامہ ایڈیور . حالبوکہ بندہ کرہ
کورہ بودعوانک محور قانونیہ سی تعیین ایدہ جک عناصر
قانونیہ موجود دکدر . - معلوم عالیلری اولدینی
اوزرہ - بر ذات و یاخود بر ہیٹک مادہ مخصوصہ
سیانیلہ اخلاص ناموس ، یا کسر اعتباری موجب
عز و یات « دم » دعوا سی تشکیل ایدر . حالبوکہ موکک

بداعت قطعاً حائلہ ہو انسان برحققت ظاہری یعنی
 بزم مملکتہ قادیں حکیمرا اجرای صنعت ایچون مساعده
 اولہدینی قضیہ ہامہ سنی برساندناحق ، برعزو اولہرق
 تلقی ایدہجک وموکلگی ذمدن طولانی محکوم ایدہ بیلہ
 جکسکز ؟ وجدان پاککترہ مراجعہ والتجا ایلہ سزہ
 صورارمہ مرکبہ معلوم اولان بو حقیقتی بیان ایتک
 حقوق مقدسہ اساسیہ منک رکن اعظمی اولان سربستی
 بیان وسربستی افکار مقتضیاتسندن دکل ایسہ قانون
 اساسیہ منک فصل مخصوصسندہ مصرح اولان حریت
 مطبوعاتک حکم وتائیری نہ اولور ؟ برات نجات وفلاح
 اولان اومقدس قانون اساسی عثمانیہ مادامکہ حریت
 بیان وافکاری بخش ایتشد ؟ اوحالہ ہرعثمانی قوانین
 موضوعہ منک برمکدہ اولدینی صلاحیت دائرہ سندہ ،
 حرکات حکومتی ، افعال مائی ، شئون سیاسیہ ،
 ضرری ، کاری ، احوال مایہ ، اجتماعیات ، اختصاصیات
 واقتصادیات مملکتی تدقیقہ ، تنقیدہ حتی مؤاخذہ
 حققی در . موکلکہ تابعیت عثمانیہ ایلہ مفتخر وعالم
 عثمانیہ - فرانزجہ نشر ایتدیکی ژون ترک غرتہ سبلہ
 شابان تجیل برچوق خدمات مبرورہ ایضا ایتش ویزی
 الکلامق ایستمین اوروپا بلک ، صحاح مروت وانصافہ
 عثمانیایق مزیات وفضائاتی بش سنہدنیرو ایصال واسماہ
 بذل غیرت ایتش اولقلہ طبقات سیاسیہ عثمانیہ واجنبیہ
 حائر تصاب شرف واحترام اولان برداندر - ایستہ
 بو حقوق مقدسہدن بالاستفادہ ، عواقب مؤلہ ونسایج
 حاضرہ ہامہ سبلہ کون کی آشکار اولان برتقصہ
 اجتہادہ منری اورتہ بقومیش - وغرض وعداوتدن عاری
 وهردرلو فکر تحقیردن بری اولہرق - تدقیق ایدہ منک
 قادیناقلک ہر حالہ شایان مرحمت وانصاف بردرکدہ
 بولندینگی برلسان مؤرایہ بیان ودائما بو بولادہ کی مجاہداتہ
 مظاہر اولہجفی افکار عمومیہ وعد ایتشد . اساس
 مشروطیت اجتہاد ، ارشاد ، تکامل ، ترقی دیکیدر ؟
 مادامکہ مقصد قانون « ذم » ایچون مطلقا « عزوایات »

علینہ مداراتہام اولان مقالہدہ برحققتدن بحث ایدیلور .
 اودہ شودر : ترکادہ علم طبدن مآذون مسلم قادیلش یوقدردہ
 زیر قادیلش ترکادہ طب تحصیل ایدہ میورہ ممالک اجنبیہ
 طب تحصیل ایتش اولان قادیلش عثمائی محیطدہ اجرای
 صنعت ایتک مساعده اولیور ! بونی منع ایدہ جک ہیچ
 برصراحت قانونیہ یوق ایکن طشرہ مکاتب طبیہ سندن
 دیلوما استحصال ایدنلری امتحان ایدن طب قومیسینوی
 قادیلش مساعده ایتیور !

ایستہ حقیقت بو ! واقعا واضع قانون « ذم » مادہ سندہ
 صور ثبوتیہ یی رد ایدیور و درمیان اولتان احوالک
 اثباتی جائز اولہ میہجفی دہ شرط اساسی اولہرق وضع
 ایدیور . فقط بوشروط اساسی واضع قانونک مقصدیہ
 وحکمت حقوق نقضہ نظردن حالت روحیہ و ذہنیہ
 کورہ تقدیر وتلقی ایدلک لازمدر . واضع قانونک مقصدی
 اخلال ناموس و کسرا اعتبار مادہ سیدر . بوحرکتک مطلقا
 « عزوایات » صورتیلہ ارتکاب ایدلش اولغسی دہ واضع
 قانون ۲۵ نجی مادہ سندہ صراحتاً شرط قوشیور . ایستہ
 کورولورکہ اثبات اولغسی جائز اولمیان احوال
 « عزوایات » در .

فقط عزوایات واسنادات اولمیان شیلر اثبات اولتہ مازمی ؟
 اگر اثبات اولتہ ماز دیر سبک او وقت واضع قانونک
 مقصدی تجاوز ایتش اولورزکہ بوقطعاً جائز اولہ ماز .
 زیرا قانون جزالک ۲۱۴ نجی مادہ سنک فقراتندن بریسندہ
 « انحق متجاوز علیہ اولان کیمسہ مأمورین دولتن اولویدہ
 اسناد اولتان فعل وظیفہ مأموریتہ تعلق ایتدیکی ویاخود ہر
 ہانکی بر شخص علیہ . اولورایسہ اولسون ذلک موضوعی
 بر جرم قانونی اولدینی تقدیردہ یحتی اثبات ادعائی قبول
 اولتورہ دیو برصراحت موجوددر . ہر درلو تفصیلاتدن
 احترازاً - ای حکام کرام ! - سزہ سؤال ایدم کہ واضع
 قانون ذم واقع اولدینی تقدیردہ بیلہ عزوایات اولتان حقایق
 - اسناد اولتان فعل وظیفہ مأموریتہ تعلق ایتدیکی
 حالہ - اثبات صلاحیتی مظونہ ویریورکہ سز لر فصل

پیش نظر دقتہ آلهرق آکا کورہ آدمیلری آتہ جقلردر .
حکمنکر ، قرارکرز ملنک ناصیہ عصمتدہ بک سیوک
بر ایزر براقہ جقدر . عرض حال بندہ کزندن ، عدالت
وانصاف سزندن ای حکام کرام !

شطعیات

حضرنک انقلاباتی

— مطبوعات مدربریت عمومیہ سنک
نظرکاه تحسین و آفریننه —

بر وارمش ، بر یوقش ، اول زمانده — یعنی دور
منجوس استبدادده — جزیره العربیہ واقع (الربع الخالی)
شیخی محمد بن احمد بن محمد بن احمد حضرنکری طرفندن
ییلدیزه شیخ فیصل الدلال آندده برمرخص کوبدلش .
مومی الیه مرخص ، بک افندیلردن ریشہ مسافر وریش
وکندیسنه فوق العاده اعزاز واکرام ایدلسی ده مقتضای
امر وفرمان ایش . بک افندیکن طویدیغی عیناً نقل
ایدیورم . المهدی علی الراوی .

•••

شیخ افندی به دید که بوکون هرا لطیف . موسم
خیلی ایلر بلدیکنندن برها بویله کورل برکونه آز تصادف
ایدروز . آلمک ایچون بک اوغلنده تپه باشی اطلاق اولنور
بر برینکاه وار . اورایه کیدلم . رایکی ساعت تفرج
ایدلم .

فیصل الدلال افندی اورایه کیتهدن ایسه اوده
اوطوردوب بر آز طبری واین بطوطه حضرنکندن بحث
ایتمه من ده مناسب اوله جفتی افاده ایتدی . طوغریسی
طار بر اطه ایچنده کیجه یازسنه قدر قالب اکلادمیغ
بیلمدیکم ، بکنتمدیکم مسائل اوزریننه کار قیدیمده
قوفه رانس دیکله مکه کوکم راضی اولمدی . اصرار ایتدم .
بر عربیه بنوب جغرافی بی همتا ادربیسی مرحومدن بحث
ایده ایدم باغچه کیندک . او کونلرده هر نعلسه شیقلم

وجودنی شرط قیلور وموکلک بیاناتی « عزو » دکل
بالمکس بر حقیقتدر . شوخالده دعوانک عنصر قانونیسی
موجود دکلدر وبنه علیه جرم عد اولنه ماز . عنصر
قانونیسی مفقود اولان بر ماده ایسه مدعی عمومیلکدن
تعقیب ایدیله من ، ایدلسه بیله حکام کرام بوتیقینانی دائرة
عدل وحقه ارجاع ایتمکله مکلفدر . شواساس قانونی به
نویقا بودعوی باطل وموکلک اسناد اولنان جرم غیروارد
اولدیغندن عدم مسئولیتی جهته کیتکم مقتضای عدالت
وحکم قانوندر .

ظن ایتدیورم که طب قومیسینونی تشکیل ایدن افخم
واکابر رجال وعلمای طب ، موکلک شوفریاد محق
ووطبرورانه سندن کندیلری شخصاً ومنفرداً دوچار
تعرض وتجاوز عد ایش اولسونلر ! مشارالیه مک صیت
وشهرت بلندلری بر تنقید حیتمندانه دن دوچار خوف
اوله جق درجه دن بک بالاندر . علی الخصوص مقاله
مبحوث عناده شخصیتلرینه تعرض یوق ، بالمکس مقاله
مذکورنک نشرندن ایکی کون صوکره موکلک نشر
ایتدیکی دیگر بر مقاله ده مقصداصلینک براساس اجتماعی ،
بر تقیصه ملیه وحیانه مک نمبر واصلاحی کیفیتنی مدافعه دن
عبارت اولدیغی وبنه علیه قومیسینونی ترکیب ایدن ذوات
وعلمای کرامک شخصلری دائماً نظرندده وملت
حضورندده محترم وناقابل تعرض وتنقید بولندیغی علاوه
اولنورق شان وشرفلری بر قات ده تخیل ایدلمشدر .
اکر بوحواله رغماً کندیلری شخصاً متعرض علیه عد
ایدیورلر ایسه عدالت قپوسنه منفرداً مراجعت ایدیلورلر .
حکام کرام ! مسئله غایت مهم بر مسئله حیانه دن . نسوانک
حیانه ، نسل مستقلب تکملات اجتماعیسنه تعاقب ایتدیکی
جهته لورم چکنکر حکم عادلک بون طبقات اجتماعیسنه
تأثیراتی اوله جقدر . شاعرلر ، منقدرلر ، محررلر لسان
عدالتکزدن جبقه جق محکومیت ، عدم مسئولیت ، ویا
برائت قراریننه کوره حقوق اساسیه لریننه نه درجه مالک
اولدقلری آکلا به جق وره بر نجات وفلاح ملت اولدقلری